

Lájkem

k porozumění

MET11

Jak na workshop

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODICKÝ MATERIÁL: Jak na workshop o sluchu a světě neslyšících

O ČEM METODA JE

Tato metodika nabízí aktivity, které lze s dětmi využít, aby se lépe seznámily s problematikou sluchového postižení a s komunikačními pravidly. Každé dítě ke své vadě přistupuje jinak: Někdo o ní mluví, jinému to vadí. O vzájemných odlišnostech, potřebách a důvodech, které děti ve třídním kolektivu mají, je však potřeba otevřeně diskutovat, aby se z tématu nestalo tabu a vzájemné nepochopení nepřerostlo v šikanu.

Workshop se skládá ze dvou částí, jedna se věnuje fungování sluchu a druhá komunikaci.

PŘÍLOHY K METODICE

- Žák si osvojuje informace o zvuku a sluchu
- Žák skrze vlastní zkušenost dovede vyvodit komunikační pravidla s osobou se sluchovým postižením
- Žák ví jak si chránit sluch
- Žák se seznamuje s komunikačními systémy osob se sluchovým postižením

PŘÍLOHY K METODICE

[MET11_P_01_Ucho](#)

[MET11_PL_01_Audiogram](#)

[MET11_PL_02_Zvuky kolem mě](#)

[MET11_PL_03_Odezírání ve čtení](#)

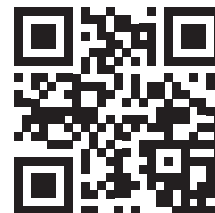
[MET11_PL_04_Odezírání dvojice](#)

[MET11_P_02_Kompenzační pomůcky](#)

[MET11_P_03_Prstová abeceda](#)

[MET11_P_04_Sdělení](#)

Problematiku sluchového postižení vám může pomoci lépe pochopit i Animace 1 O sluchovém postižení 1url.cz/pzgAp

Animace 1
O sluchovém postižení

DISKUZE – Jak sluch funguje?

Dětem položte několik otázek, kterými je uvedete do tématu. Nechte je chvíli přemýšlet a jejich odpovědi zaznamenávejte na velký papír či tabuli – potom jim vysvětlíte, jak to je:

„Čím slyšíme?“

- Slyšíme vlastně mozkem. Mozek rozpoznává jednotlivé zvuky a rozumí jim. Ucho neví, jestli je to „Ahoj“, „Hello“ nebo tlesknutí. To ví právě mozek.

„Co je to zvuk?“

- Zvuk je vlna, která vzniká, když něco vibruje. Sáhněte si na krk a něco řekněte. Cítíte, jak vám to tam vrní? (Děti si sahají na svůj krk a bručí, povídají. Další informace říkejte až ve chvíli, kdy celá třída utichne.)
- Můžete využít i další pomůcky - pokud máte hudební nástroje, ladičku či tibetskou mísu, nechte děti, aby si vibrující předmět osahaly. Můžete využít i přenosný reproduktor, před který si děti dají ruku, aby zvukovou vlnu cítily. Pusťte skladbu, která je spíše rytmická, než melodická.

„A jak se zvuk dostane do mozku?“

- Zvuk je vlna. Těmto vlnám ale náš mozek nerozumí. Mozek rozumí bioelektrickým potenciálům. Naše ucho je tedy takový překladač, který vlnu změní právě na elektrický signál.
- Ukažte dětem průřez ucha a všechny části, kudy zvuk putuje, si pojmenujte.
- V příloze [MET11_P_01_Ucho](#) najdete průřez uchem.
- Můžete využít i video Journey of Sound to the Brain 1url.cz/mzgtf nebo jakékoliv jiné, které se vám bude hodit.

Journey of Sound to the Brain

zdroj: NIHOD (2018, Listopad 21) Journey of the Sound to the Brain [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eQEaiZ2j9oc>

„Myslíte, že je pro nás sluch důležitý?“

„Co všechno vnímáme sluchem?“

- Zkuste být minutu úplně ticho a soustředit se na všechno, co kolem sebe slyšíte. Poslze si to s dětmi pojmenujte.

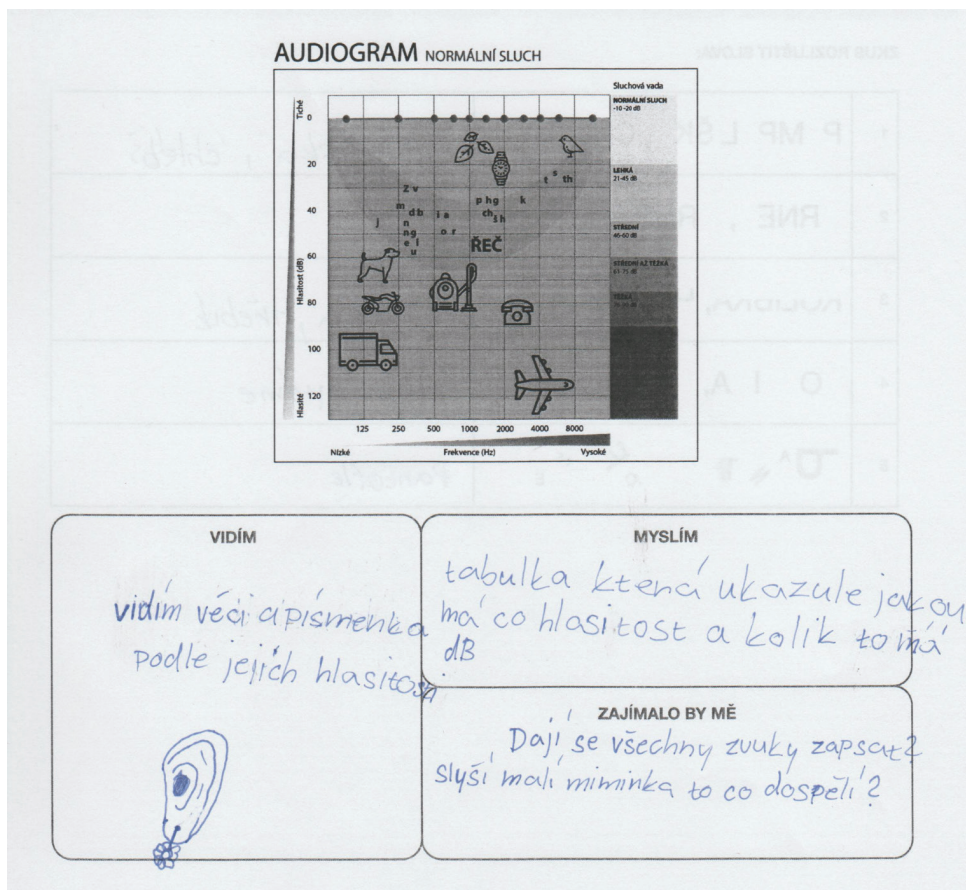
„K čemu nám sluch slouží?“

- Orientace v prostoru, signál před nebezpečím, učení se mluvenému jazyku, zaslechnutí náhodné informace, osvojení si pravidel chování (tím, jak děti poslouchají rozhovory kolem sebe, učí se nápodobou sociálním normám), přijímání informací z okolí apod.

VIDÍM, MYSLÍM, ZAJÍMALO BY MĚ — Jak si sluch ničíme?

Ukažte dětem obrázek [MET11_PL_01_Audiogram](#) a postupujte podle myšlenkové cesty aktivity Vidím, myslím, zajímavalo by mě. Nevíte jak na to? Návod najdete v [MET03_Vidím, jak myslím](#). Snažte se s dětmi hledat odpovědi na to, co je zajímavá.

Ptejte se dětí:

„Co všechno kolem nás je nahlas a co potichu?“

- Odpovědi dětí zapisujte na papír.
- Pokud máte k dispozici hlukoměr, změřte si, kolik hluku je kolem vás, když jste úplně ticho, kolik když křičíte (alespoň orientační hlukoměr lze stáhnout jako aplikaci do chytrého telefonu).
- I když jste úplně ticho, zjistíte, že jsou kolem vás stále nějaké zvuky, a tím pádem vaše ucho stále pracuje a posílá informace mozku, který je třídí. Pokud není zvuk důležitý, nevnímáme ho. Naše ucho funguje, i když spíme.
- Zkuste si změřit, jak hlasité jsou jednotlivé činnosti či situace, se kterými se ve škole či doma děti setkávají. S dětmi si můžete intenzitu zvuků z vašeho okolí zapsat do pracovního listu [MET11_PL_02_Zvuky kolem mě](#). Děti mohou pracovat ve skupinách, samostatně či celá třída společně.

„Co se stane, když někdo špatně vidí?“

- Zkuste se s dětmi společnou diskuzí dostat k tomu, že lidem s vadou zraku mohou pomoci brýle.
- Můžete si povídat i o nevidomých, asistenčních psech, bíle holi a Braillově písmě.
- Různé kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým a sluchivým postižením najdete v příloze [MET11_P_02_kompenzační pomůcky](#).

„Co se stane, když někdo špatně slyší?“

- Pokud někdo špatně slyší a chce slyšet lépe, může mu pomoci sluchadlo nebo kochleární implantát.
- Žádná kompenzační pomůcka nenahradí zdravé ucho. Člověk, který ji nosí, sice lépe slyší, ale není to stejné, jako když má někdo sluch v pořádku.
- S dětmi si můžete pustit například tato uvedená videa, kde je vidět, jak funguje sluchadlo a jak kochleární implantát.

- Sluchadlo: 1.url.cz/5zgf1

Jak funguje sluchadlo

- Kochleární implantát: 1.url.cz/LzgfJ

Jak funguje kochleární implantát

Zdroj: fuel admin (2018, Září 12) How Do Hearing Aids Work Video [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AxzVyMcmRcs>

Zdroj: Cochlear Americas (2017, Září 5) How Cochlear Implants Work [video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Vm0nZH9RahE&list=PLDW4YOQsPwSrhHhU1ip4PKrRpf_uPXIV6&index=3

Zkoumali jsme trochu kompenzační pomůcku naživo. Žakovi nevdal o svém problému hovořit, vzal si slovo a dětem vysvětloval, jaké to je, když kochleární implantát nemá, jak mu drží na hlavě pomocí magnetu vnější část apod.

Růžena Nováková, ZŠ V Domcích Trutnov

JAK NA KOMUNIKACI? – odezírání

Každá osoba se sluchovým postižením komunikuje jinak. Někdo umí odezírat, někdo používá znakový jazyk, někdo mluví, je to různé.

Odezírání je však docela věda.

Abyste si s dětmi mohli vyzkoušet, jak moc náročné odezírání je, zkusíte si „odezírat“ ve čtení. V pracovním listě [MET11_PL_03_Odezírání ve čtení](#) najdete slova, v nichž jsou vynechané hlásky anebo je vidět jen jeho půlka. Některá slova vám půjdou přečíst snadno, i když jsou hlásky vynechané, na jiná možná děti vůbec nepřijdou. Stejně to je, i když osoba se sluchovým postižením musí odezírat. Některé hlásky nejsou vůbec vidět, a tak si člověk musí slovo domyslet. Dejte pracovní list dětem k vyplnění samostatně anebo ve dvojicích (na druhé straně najdete i klíč, ten dětem netiskněte). Ptejte se pak dětí, jak se jim takový text čte, co bylo snadné přečíst, co ne a proč.

Děti rozdělte do dvojic. Každý z dvojice dostane jinou část pracovního listu [MET11_PL_04_Odezírání dvojice](#). Je rozdělen na část A a B. Děti mohou použít špunty do uší (lze zakoupit v lékárně), nebo pokud mají sluchátka, mohou si mohou pustit bílý šum (lze vyhledávat na YouTube.com jako „White noise“) nebo nějakou písničku.

Jedno dítě má ohlušené uši a druhé dítě mu ze svého listu předčítá (ideálně potichu). Dítě, které je ohlušené, se snaží odzírat. Můžete zkusit odezírat i z videa nebo filmu. Stačí, když vypnete zvuk.

REFLEXE AKTIVITY

Ptejte se dětí, jak jim to šlo, zda si myslí, že je odesílání těžké, nebo lehké.

Vysvětlení: Odezírání je velmi obtížný proces, velká část hlásek není vidět, a tak se osoba, která odezírá, musí spoléhat na to, že slova zná a domýšlí si je. Mnohem lépe se odezírá, když znáte téma. Je to velmi obtížné, pokud osoba, která mluví, má vousy, žvýkačku v puse nebo nějakou jinou překážku na obličej.

JAK NA KOMUNIKACI? – znakový jazyk a prstová abeceda

Znakový jazyk je přirozený jazyk, který vychází z toho, jak lidé se sluchovým postižením vnímají svět – vizuálně. Znakový jazyk má vlastní gramatiku a je v každém státě jiný. Pokud se chcete naučit znaky ze školního prostředí, můžete využít video: [1url.cz/ezgfg](https://www.youtube.com/watch?v=ezgfg) nebo webovou stránku Spread The Sign [1url.cz/bzfcC](https://www.spreadthesign.com/cs/cz/search/) (funguje i jako aplikace – najdete tam znaky nejen z českého znakového jazyka ale i jiných znakových jazyků) nebo aplikaci Znakujte s TamTamem.

S dětmi se můžete naučit i prstovou abecedu z videa zde: [1url.cz/nzfcB](https://www.youtube.com/watch?v=nzfcB) nebo přílohy [MET11_P_03_Prstová abeceda](#).

Znaky do škol I.

Slovník znakového jazyka
SpreadTheSign

Prstová abeceda

Zdroj: Zázitkem k porozumění (2018, Leden 21) Znaky do škol I. [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VggjQoMZXg8&t=7s>

Zdroj: Spreadthesign: Slovník znakového jazyka. Retrieved February 10, 2021, from <https://www.spreadthesign.com/cs/cz/search/>

Zdroj: Zázitkem k porozumění (2019, Prosinec 3) Prstová abeceda [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8SwyGYbsXu4&t=2s>

JAK NA KOMUNIKACI? — pantomima a vizuální komunikace

Děti rozdělíte do skupin, každá skupina dostane za úkol předat nějakou informaci svým spolužákům. Děti nemohou mluvit a nemohou psát. Musí vymyslet, jak jinak sdělení svým spolužákům předat.

Sdělení si může vymyslet sama skupina, můžete ho vymyslet vy na základě témat, která aktuálně probíráte, a můžete také využít přílohu [MET11_P_04_Sdělení](#), kdy každé skupině dáte jiné sdělení. Děti chvíli přemýšlí a domlouvají se, následně si udělejte krátké představení, kde si jednotlivá sdělení předvedete. Ostatní skupiny se snaží hádat, o jaké sdělení se jedná.

Až tady jsem si uvědomila, kolik se toho během těch pěti let sdílených se spolužákem se sluchovým postižením páťáci naučili, jak přirozeně nasáli informace a v určitých situacích vědí, jak se zachovat a proč. Což u zrakového postižení nevědí, nemají tu zkušenost. A že integrace v tomhle případě stoprocentně funguje a má smysl.

Růžena Nováková, ZŠ V Domcích Trutnov

DISKUZE — Jak můžeme pomoci těm, kdo špatně slyší, aby lépe rozuměli?

Zeptejte se dětí na několik otázek. Nechte děti nejdříve přemýšlet samostatně, až pak si informace společně shrňte a dovysvětlete.

„Bude někdo, kdo špatně slyší, lépe rozumět, když na něj budeme křičet?“

- Křičení nepomůže. Když se křičí, mění se výraz v obličeji a mnohem hůře se pak odezírá.

„Jak bychom měli komunikovat, abychom si lépe rozuměli?“

- Pokud umí váš partner pro diskuzi odezírat, mluvíme pomalu, jasně a udržujeme oční kontakt.
- Můžeme mu informaci napsat nebo nakreslit.
- Neměníme rychle a bez upozornění téma hovoru.
- Neotáčíme se, neodvracíme tvář.
- Nezakrýváme si pusy, nežvýkáme.
- Když někoho chceme oslovit a on nereaguje na naše zavolání, přijdeme k němu a jemně mu poklepeme na rameno.
- Když jsme spolu v partě, mluví jen jeden.

Na základě této poslední otázky si s dětmi můžete formulovat komunikační pravidla, která ve třídě budete dodržovat. Myslete na to, že nejsou jen pro dítě se sluchovým postižením, ale že pomohou k lepšímu porozumění celé třídě.

ZÁVĚREČNÁ REFLEXE

Poznatky, které jste si osvojili o sluchu, zvuku a světě neslyšících, si zapište do myšlenkové mapy a tu si pověste do třídy. Ptejte se dětí, co nového se dozvěděly, co je nejvíce zaujalo a co by si určitě chtěly zapamatovat.

Vaše metodika je velmi pěkná a inspirativní. Velmi se mi líbí názorný obrázek řezu ucha. Až se konečně dostaneme do škol, vytisknu ho dětem a nechám je ucho „zkoumat“ a rozhodně si vyzkoušíme všechny hry a nápady.

Blanka Vanišová, ZŠ V Domcích Trutnov

